

A DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

VASKUTI ANDRÁS

**A NEMZETKÖZI DOKUMENTUMOKBAN MEGFOGALMAZOTT
ELVEK ÉRVÉNYESÜLÉSE A FIATALKORÚAK BÜNTETŐ
IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSÁBAN**

TÉMAVEZETŐ:

DR. BUSCH BÉLA
HABILITÁLT EGYETEMI DOCENS

BUDAPEST, 2016

I. RÉSZ

A KITÚZOTT KUTATÁSI FELADAT RÖVID ÖSSZEFOGLALÁSA

1989. november 20-án – immár több mint huszonöt év– fogadta el az ENSZ a gyermekek jogairól szóló egyezményt.¹ Ezen időszak is alkalmas a számvetésre. Egyik – nagy sajtóvisszhangot kiváltó – ítéletemről jelent meg a sajtóban az alábbi kommentár: „Sok ember lélegzete elállt ettől az ítélettől, aminek az indoklásában az ENSZ gyermekjogi egyezményére történik hivatkozás, amely szerint ilyen fiataloknál csak a legvégső esetben kell szabadságvesztést kiszabni. Ezt az ajánlást a fejlődő országokra szabták, ahol igen magas a gyermekbűnözés, és ahol ezzel lehet megakadályozni, hogy fiatalok tömegét ítéljék hosszú elzárásra.”² Ennek kapcsán több gondolat és kérdés vetődik fel:

- mennyire ismerjük a nemzetközi dokumentumokban foglaltakat?
- vonatkoznak-e az azokban foglaltak Magyarországra is, avagy csak nálunk kevésbé fejlett országok jogrendszerére?
- hogyan érvényesülnek a nemzetközi elvek, követelmények, ajánlások hazánkban, jelesül a fiatalkorú bűnelkövetőkkel kapcsolatos jogalkotás során, valamint igazságszolgáltatásunk gyakorlatában?

A XXI. század első évtizedeiben a kriminológusok, gyermekvédelmi szakemberek, a büntető igazságszolgáltatásban tevékenykedők, a jogtudomány művelői általában egyetértenek abban, hogy az ifjúság kriminális cselekményeit a felnőttekéhez képest eltérő módon szükséges megítélni, és más, eltérő bánásmódban célszerű részesíteni őket, mint a teljesen érett személyeket. A különböző kriminológiai iskolák közötti eltérés abban jelentkezik, hogy a sajátos szabályozás milyen jellegű legyen.

A nemzetközi szervezetek a maguk eszközeivel igyekeznek olyan normákat megfogalmazni, amelyek a helyi jellegzetességek meghagyása mellett az általánosság szintjén kereteket képezhetnek az ifjúsági bűnözés megelőzésének, a bűnelkövetőkkel szembeni emberséges, tisztességes és hatékony fellépésnek, ami hozzájárulhat ahhoz, hogy a normaszegű fiatalok

¹ UNCRC, The United Nations Convention on the Rights of the Child.

² Magyar Nemzet - Halálos ítés, 2009. december 21.

egy jelentős része a későbbiekben beilleszkedve a közösségbe, valóban annak értékes tagjává válhasson.

A dolgozatomban arra keresek választ, hogy a nemzetközi normák milyen előírásokat tartalmaznak, és azok hogyan érvényesülnek a hazai jogalkotásban, jogalkalmazásban. Csak a kifejezetten a bűnelkövető fiatalkorúakkal kapcsolatos nemzetközi dokumentumokat vizsgálom, ezen belül olyan meghatározott . anyagi jogi és eljárási kérdésekre fókuszálva, melyek érvényesülése a nemzeti jogalkotásban és joggyakorlatban aggályosnak tűnik, viszont nem képezi a vizsgálódás tárgyát a büntetés-végrehajtási jog.

A Gyermejjogi Egyezmény 40. Cikkének érvényesülése kapcsán az alábbi kérdéseket vetettem fel:³

1. Szükség lenne-e külön kódexre a fiatalkorúakra vonatkozóan?
2. Szükség lenne-e fiatalkorúak bíróságára?
3. Az életkori határok megfelelőek-e, indokolt-e ezeken változtatni?
4. Az eljárás nyilvánossága, a média felelőssége érvényesül-e?
5. A szankciórendszer megfelelő-e, alkalmas-e az egyéniesítésre, és a nevelési célok érvényesítésére.

A dolgozatban ezeket a kérdéseket tekintem át. Az életkorokkal kapcsolatos fogalmi meghatározásokat követően felvázolom a magyarországi fejlődéstörténetet és a bűnelkövető fiatalkorúakra vonatkozó nemzetközi dokumentumokat, bemutatom az ezekből levonható következtetéseket. Végezetül külön fejezetekben vizsgálom az öt kérdést illetően a nemzetközi normákat, az európai megoldásokat, a korábbi és a hatályos magyar szabályozást, ezek egybevetése és értékelése kapcsán javaslatokat fogalmazok meg a jogalkotás és a jogalkalmazás számára.

³ Vaskuti András: A New York-i Gyermejjogi Egyezmény 37. és 40. Cikkének érvényesülése a kiskorúak büntető igazságszolgáltatásában, Jog és Állam 14., Károli Gáspár Református Egyetem ÁJK, 2010, 48. oldal

II. RÉSZ

AZ ELVÉGZETT VIZSGÁLATOK, ELEMZÉSEK RÖVID LEÍRÁSA, A FELDOLGOZÁS MÓDSZEREI

Mivel a nemzetközi szabályok, a hazai normák és a különböző jogágak, sőt adott esetben a sajtó, de a köznyelv, vagy éppen a laikus jogalkotók (adott esetben a politikusok) is ugyanazon szónak eltérő jelentést képesek tulajdonítani, szükséges a dolgozat elején tisztázni a szerző által alkalmazott definíciókat, nevezetesen

- a gyermekkorú;
- a kiskorú;
- a fiatalkorú és
- a fiatal felnőtt korú

fogalmát.

Az életkori szabályok és a terminológiák színes kavalkádját a büntető jogágak és a dolgozatban követhető egységes fogalomrendszer alkalmazása céljából az alábbiak szerint foglalhatjuk össze:

	magyar	nemzetközi dokumentumok
kiskorú	gyermek 14 év alatt	child 18 év alatt
	fiatalkorú 12 - 14 év, 14 felett, 18 év alatt	juvenile alsó határ változó –18 év
fiatal felnőtt	büntető bírói gyakorlat szerint 18 - 21	young adult 18 - 21
felnőtt	18 felett	adult 18 év felett

A fentiekből az a következtetés is levonható, hogy a nemzetközi dokumentumokban alkalmazott „child” megjelölés a magyar jogban leginkább a kiskorú fogalmának feleltethető meg. Ez még akkor is helytállónak tűnik, ha figyelembe vesszük, hogy a kiskorú a hazai jog szerint kivételesen a 18. életévének betöltése előtt nagykorúvá válhat, valamint a magyar büntető anyagi jog a kiskorút nem elkövetői, hanem passzív alanyi (sértetti) körbe tartozónak tekinti.

Az új Btk. indokolása szerint „a törvény követi a magyar büntetőjogban közel fél évszázada kialakult hagyományt, miszerint a fiatalokorú elkövetőkre vonatkozó büntetőjogi szabályokat nem külön kódex, hanem az egységes büntető törvénykönyv egy külön fejezete tartalmazza.”

Azzal a kérdéssel, hogy ez a megoldás mennyire felel meg a nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott normáknak, a dolgozat külön (5.) fejezetében foglalkozom. Előtte azonban szükséges túltekinteni az elmúlt ötven éven, és felvázolni azokat a lényeges elemeket, melyek során eljutottunk a hatályos joghoz.

A fő mozzanatok:

év	
1878	büntethetőségi korhatár törvény (kódex általi) meghatározása javítóintézetek létesítése
1908	fiatalkor törvényi meghatározása
1913	fiatalkorúak bírósága
1945	népbíraskodás, halálbüntetés
1947	fiatalkorúak budapesti törvényszéke
1951	egységes (anyagi- és eljárásjogi) szabály
1961	büntethetőségi korhatár felemelése 14 évre
1962	kizárólagos illetékességű bíróságok
1995	vádemelés elhalasztása javítóintézeti nevelés határozott idejű intézkedés és beszámít az előzetes fogvatartásba
2003	pártfogói felügyeleti szolgálat rendszerének átalakítása
2007	tevékeny megbánás
2012	kizárólagos illetékesség megszüntetése
2013	büntethetőségi korhatár leszállítása 12 évre
2015	megelőző pártfogás

A fiatalokorú bűnelkövetőkre vonatkozó magyarországi fejlődéstörténetet összefoglalva az alábbi megállapítások tehetők:

- Magyarországon van hagyománya a fiatalokorúakra vonatkozó egységes jogszabály megalkotásának, bár ez csak egy rövid átmeneti szakaszban érvényesült, a tipikus, jellemző megoldás a speciális normákban az anyagi – és eljárásjogi kódexek külön fejezeteiben történő csoportosítása;
- Magyarországon van hagyománya a külön bíraskodásnak, bár ez csak rövid ideig volt így (fk. budapesti törvényszéke), de fiatalokorúak bírása és tanácsa, illetve kizárólagos illetékességű bíróságok lényegében hosszú időn át (1913-tól 2012-ig, azaz közel 100 évig) működtek;

- az életkori szabályok változtak, az alsó határ 12 és 14 év között ingadozott, a felső határ mindig 18 év volt, a fiatal felnőtt kor büntető törvényben nem nyert szabályozást;
- az eljárások fő szabályként nyilvánosak, bár szélesebb körben van lehetőség a nyilvánosság kizárására, azonban nem érvényesül kellő módon a magánélet megóvása;
- a bírói gyakorlatban a legelterjedtebb jogkövetkezmény a próbára bocsátás, de változatlanul szinte az összes cselekményt a törvény fiatalkorúak esetében is szabadságvesztés büntetéssel fenyegeti.

A múlt (XX.) század 80-as éveiben kezdődött az a folyamat, melynek során a nemzetközi szervek, közösségek, és azok szakosított szervei figyelmüket a fiatalkorúak bűnözésével kapcsolatos kérdésekre irányították, és a bűnmegelőzésre, a büntetendő magatartást kifejtő fiatalkorúakkal kapcsolatos bánásmódra, a büntetés végrehajtására vonatkozóan számos követelményt és ajánlást fogalmaztak meg. Ennek keretében készült jó néhány olyan dokumentum, mely egymásra épülve képezi azt a nemzetközi háttéranyagot, és az ebben megfogalmazott elveket, szempontokat célszerű beépíteni és érvényesíteni a nemzeti jogokba. Mindamellet számos egyéb nemzetközi szerződés, egyezmény érinti – közvetlenül is – a fiatalkorúakat.

Magyarország 1955. december 14. napjától tagja az ENSZ-nek, 1990. november 6-án csatlakozott az Európa Tanácshoz, majd 2004. május 1-én az Európai Unióhoz. Ez természetesen azt is jelenti, hogy az adott szervezetek alapvető törekvéseivel egyetért, a szervezetek által megjelenített és védelt értékeket elfogadja és támogatja, a szervezetek, valamint azok intézményei által megfogalmazott normákat törekszik alkalmazni, és adaptálni a hazai jogrendszerbe. A szervezetek elsősorban⁴ javaslatokat, ajánlásokat fogadnak el, és ezeknek a tagállamok jogrendszerébe történő beépítése mellett nagy lehetőség adódik a történetileg és kulturálisan kialakult nemzeti hagyományok megőrzésére, valamint a nemzetközi és nemzeti normák optimális ötvözésére is.

A nemzetközi dokumentumokat számos szempont alapján lehetséges csoportosítani, így

- általános emberi jogi illetve igazságszolgáltatási;
- gyermekekre, fiatalkorúakra vonatkozó;

⁴ kivételesen kötelező normákat, ilyen a Gyermekjogi Egyezmény, melynek végrehajtásáról a Kormány időszakonként az ENSZ illetékes szerve részére jelentéstételi kötelezettséggel tartozik

- áldozatokra, bűnelkövetőkre vonatkozó;
- felülírt, hatályos;
- nemzetközi, ezen belül: európai;
- kötelező, illetve ajánlás jellegű;
- a kibocsátó szervezet alapján
 - ENSZ,
 - Európai Unió,
 - Európa Tanács,
 - nemzetközi civil szervezet.

A dolgozatomban csak a fiatalok bűnelkövetőire vonatkozó, az igazságszolgáltatást, a büntető anyagi és eljárást érintő dokumentumokat vizsgálom. Nem foglalkozom a büntetés-végrehajtással, és a dokumentumokat tematikusan (meghatározott, és a dolgozat külön fejezeteiben elemzett) kérdésekre fókuszolva tekintem át. Végül bemutatok néhány olyan dokumentumot is, melyeket nemzetközi civil szervezetek alkottak, de azok megismerése és esetleges alkalmazása szintén segítheti a fiatalok büntető igazságszolgáltatásának fejlesztését.

A dolgozat elkészítéséhez az alábbi nemzetközi dokumentumokat gyűjtöttem össze, szükség esetén fordítottam le, és használtam fel az összehasonlítás során:

Pekingi szabályok

40/33. ENSZ minimum - Követelmény szabályai a fiatalok igazságszolgáltatási rendszeréről

A/RES/40/33, United Nations Standard Minimum Rules for the administration of Juvenile Justice – The Beijing Rules,

R (87) 20. sz. ajánlás

a fiatalok bűnözésére vonatkozó társadalmi reakciókról

Recommendation No. R (87) 20

On social reactions to juvenile delinquency

ENSZ Gyermekjogi Egyezmény

Convention on the Rights of the Child

Riyadi Irányelvek

ENSZ irányelvek a fiatalok bűnözés megelőzésére

A/RES/45/112, United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile delinquency – The Riyadh Guidelines

Tokiói szabályok

ENSZ szabályok a szabadságelvonással nem járó szankciókról

United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules)

Havannai szabályok

ENSZ szabályai a szabadságuktól megfosztott fiatalok védelméről

A/RES/45/113, United Nations Rules for the Protection of juveniles deprived of their liberty – La Havana Guidelines

A gyermekek jogainak gyakorlásáról szóló európai egyezmény

European Convention on the exercise of children's rights

Vienna igazságszolgáltatási rendszer

Az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsának 1997. évi 30. számú iránymutatása a fiatalok büntető

igazságszolgáltatásáról

1997/30. Administration of juvenile justice, or „Vienna justice system” ECOSOC Res

ENSZ „mintatörvény” a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszeréről

Model law on juvenile justice

R. (2003) 20. számú ajánlás

a fiatalkori bűnözésről és a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatásról

Recommendation Rec (2003) 20

of the Committee of Ministers to member states concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006/C 110/13. számú véleménye a fiatalkori bűnözés megelőzéséről. A fiatalkori bűnözés kezelésének módjai és a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszer szerepe az Európai Unióban

2006/C 110/13, Opinion of the European economic and social committee on the prevention of juvenile delinquency. Ways of dealing with juvenile delinquency and the role of the juvenile justice system in the European Union

MJU-28 (2007) 2. számú határozat a gyermekbarát igazságszolgáltatásról

MJU-28 (2007) Resol.2 on child-friendly justice

A Gyermekjogi Egyezmény 10. számú, a gyermekeknek a fiatalkorúak igazságszolgáltatásában való jogairól szóló általános kommentárja

CRC/C/GC/10, General Comment No. 10, Children’s rights in juvenile justice

Az Európai Parlament 2008. január 16-i állásfoglalása: az EU gyermekjogi stratégiája felé (2007/2093(INI))

Towards an EU Strategy on the Rights of the Child

Az Egyesült Nemzetek Szervezete Főtitkárának irányadó feljegyzése: az ENSZ viszonyulása a gyermekeket érintő igazságszolgáltatásához

Guidance Note of the Secretary-General - UN approach to justice for children

Az Európa Tanács miniszteri bizottságának 2008. évi 11. számú ajánlása a szankciók vagy intézkedések hatálya alatt álló fiatalkorú bűnelkövetőkre vonatkozó európai szabályokról

CM/Rec (2008) 11 European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures

Építsük Európát a gyermekekért a gyermekekkel 2009-2011 "Stockholmi stratégia"

Strategy for „Building a Europa for and with children” Stockholm Strategy 2009-2011

ENSZ Közgyűlés 63/241. számú határozata a gyermekek jogairól

A/RES/63/241 – Rights of the child

AZ ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsának 2009. évi 26. számú határozata a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszere reformját segítő nemzeti és nemzetközi eszközökről

ECOSOC Res/2009/26

Supporting national and international efforts for child justice reform, in particular through improved coordination in technical assistance

A Tanács 2009/C 295/01 számú állásfoglalása

a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak vagy vádlottak eljárási jogainak megerősítését célzó ütemtervről

Resolution of the Council

on a Roadmap for strengthening procedural rights of suspected or accused persons in criminal proceedings

Salvadori Deklaráció

Jelentés az ENSZ 12. kongresszusáról 2010. április 12-19

Salvador Declaration

Extracts of the Report of the 12th United Nations Congress

Iránymutatás gyermekbarát igazságszolgáltatásról

Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice

Az EU Gyermekjogi ütemterve

COM (2011) 60 final, An EU agenda for the Rights of the Child

Az Európa Tanács Gyermekjogi stratégiája (2012-2015)

Council of Europe Strategy for the Rights of the Child

(2012-2015)

Az Európa Tanács igazságügyi miniszteri konferenciájának MJU-31 (2012) számú határozata az igazságszolgáltatás válaszáiról a városi erőszakos bűnözés tárgyában.

MJU-31 (2012) Resol. E.

on responses of Justice to urban violence, adopted by the 31st Council of Europe Conference of the European Ministers of Justice 2012. September 21

Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról (tervezet)

Directive of the European Parliament and of the Council on procedural safeguards for children suspected or

accused in criminal proceedings

Az Európa Tanács gyermekjogi stratégiájának végrehajtása 2012-2015– Dubrovniki Tájékoztató Dokumentum
Strategy on the Rights of the Child for 2012-2015 Information document Dubrovnik

A gyermekbarát igazságszolgáltatás: a retorikától a valóságig

2010 (2014) számú határozat-tervezet

Resolution 2010 (2014)

Provisional version

Child-friendly juvenile justice: from rhetoric to reality

Leuveni Deklaráció

a resztoratív igazságszolgáltatásról a fiatalkorú bűnözésben

a fiatalkorúak resztoratív igazságszolgáltatásának első nemzetközi konferenciáján

Declaration of Leuven on the advisability of promoting the restorative approach to juvenile crime

Limai Deklaráció

a fiatalkorúak resztoratív igazságszolgáltatásának első világkongresszusán

Lima Declaration on Restorative Juvenile Justice. The First World Congress on Restorative Juvenile Justice

A fiatalkorúak és családjogi bírók etikai alapelveiről szóló javaslat

Proposal for principles of judicial ethics for youth and family judges and magistrates

A Gyermekjogi Ombudsmanok Európai Hálózatának (ENOC) állásfoglalása „A törvénnyel összeütközésbe került gyermekek/ fiatalok jogairól”

Juvenile Delinquency-Child Friendly Justice, Structures and Processes for Prevention and Intervention

A kutatás és elemzés során arra a következtetésre jutottam, hogy a nemzetközi dokumentumokban előírtak, illetve ajánlottak Magyarországon nagyrészt megfelelően érvényesülnek és jól szabályozottak, ellenben néhány területen vitathatóak (adott esetben a nemzetközi ajánlásokkal ellentétesek) a magyarországi megoldások. Ezen ún. fókusz-kérdéseket a dolgozat 5.-9. Fejezetei tartalmazzák.

III. RÉSZ

A TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK RÖVID ÖSSZEFOGLALÁSA, AZOK HASZNOSÍTÁSA ILLETVE A HASZNOSÍTÁS LEHETŐSÉGEI

1) A KÜLÖNLEGES TÖRVÉNYEKET ÉS ELJÁRÁSOKAT ILLETŐEN

A Pekingi szabályok 2.3. pontja szerint minden nemzeti igazságszolgáltatásban arra kell törekedni, hogy a fiatalkorú bűnelkövetőkre különösen alkalmazható törvények, szabályok és rendelkezések....olyan együttesét kell létrehozni, amelynek feladata, hogy a fiatalkorúak igazságszolgáltatási feladatait ellássa, és amelynek célja, hogy

- kielégítse a fiatalkorú bűnelkövetők eltérő szükségleteit, miközben védi alapvető jogaikat;
- kielégítse a társadalom szükségleteit.

A kapcsolódó kommentár a specifikus nemzeti törvényhozás szükségességét hangsúlyozza.

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény 40. Cikk 3. pontja szerint az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy előmozdítsák *különleges törvények és eljárások* elfogadását, hatóságok és intézmények létrehozását a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermekek számára.

A Riyadi iránymutatások 52. pontja szerint a kormányoknak törekedniük kell olyan *különleges törvények és eljárások* megalkotására, melyek alkalmasak a fiatalok jogainak védelmére és jólétük biztosítására.

A nemzetközi normákból olyan következtetés nem vonható le, hogy a fiatalkorúakra vonatkozó különleges szabályokat külön törvényben kellene meghatározni.

Ugyanakkor az ENSZ mintatörvény viszont éppen ebbe az irányba mutat, és ezt összevetve a gyermekközpontú igazságszolgáltatás iránymutatásaival (a gyermekek számára érthető nyelvezeten történő fogalmazással) viszont arra következtethetünk, hogy indokoltnak mutatkozik a gyermekekre vonatkozó büntető igazságszolgáltatási joganyag külön, és lehetőleg egységes kódexben való megalkotása.

Az a kérdés, hogy az általános törvény egy fejezete legyen a fiatalkorúak büntetőjoga, avagy önálló törvény készüljön róluk nem pusztán jogszerkesztési, jogtechnikai kérdés, hanem alapvetően egy szemléletet, megközelítést tükröz. Az első esetben a felnőttek oldaláról közelítem meg a fiatalkorút, megnézem, hogy mik azok a lényeges pontok, ahol a különbözőséget meg akarom jeleníteni. A másik esetben azonban figyelmen kívül hagyom a felnőttek jogát, egészében a gyermek oldaláról tekintek a rendszerre, a gyermek cselekményére, környezetére, magatartásának okaira; megvizsgálom milyen módon tudom a büntetőjog (anyagát, eljárását, végrehajtását) összekapcsolni a gyermek védelmének, nevelésének, közösségbe való beillesztésének módszereivel, hogy a fiatalkorú a bűnözői életpálya helyett becsületes, tisztességes, törvénytisztelő, a mások személyét, javait, becsületét stb. tisztelő személlyé váljon.

Másképpen fogalmazva: nem azt nézzük meg, hogy a fiatalkorúak törvénye miben térjen el a felnőttek törvényétől, hanem azt nézzük meg, hogy az (a külön törvény) milyen legyen.

Jó válaszokat külön-külön nem tudunk adni a feltett kérdésekre, ezek ugyanis egymáshoz szervesen kapcsolódnak. Ha rendszerszinten elfogadjuk a nemzetközi normákban megjelenített elveket, és a nemzetközi tapasztalatokat, akkor eljuthatunk a helyes válaszhoz.

2.) FIATALKORÚAK BÍRÓSÁGAI

A Pekingi Szabályok a rendőrségre vonatkozóan az alábbi követelményt tartalmazzák: „Abból a célból, hogy feladatukat a lehető legjobban lássák el, azokat a rendőröket, akik gyakran vagy kizárólag fiatalokkal foglalkoznak, vagy akik elsősorban a fiatalok bűnözés megelőzésével foglalkoznak, speciálisan kell oktatni és képezni. A nagyvárosokban külön rendőri egységeket kell erre a célra létrehozni.” (12.1. pont) Az ehhez kapcsolódó kommentár szerint „mivel a rendőrség jelenti az első érintkezési pontot a fiatalok igazságszolgáltatási rendszerrel, igen fontos, hogy tájékozottan és megfelelő módon cselekedjenek. Míg az urbanizáció és a bűnözés közötti kapcsolat nyilvánvalóan összetett, a fiatalok bűnözés növekedését összefüggésbe hozták a nagyvárosok növekedésével, ezért ott különösen fontos a speciálisan képzett rendőri egységek kialakítása.

A Pekingi Szabályok 14.1. pontja „kompetens hatóságot” említ, ide értendők a bíróságok, törvényszékek, az egyes bírák, a bírósági tanácsok, illetőleg (figyelemmel a skót és skandináv rendszerekre) azok a közigazgatási tisztviselők és testületek is, akik, illetve amelyek ítéleteket (döntéseket) hozhatnak a fiatalok ügyeiben.

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény 40. Cikk 3. pontja szerint az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy előmozdítsák különleges törvények és eljárások elfogadását, *hatóságok és intézmények létrehozását* a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermekek számára. Az Egyezményhez kapcsolódó 10-es számú kommentár szerint az államoknak még sok tennivalójuk van az egyezménynek megfelelő, a fiatalokat illető igazságszolgáltatási rendszer létrehozása érdekében. Hangsúlyozza, hogy a rendőrségen, az ügyészségen és bírósági rendszeren belül specializált, képzett egységeket kell létrehozni. Az ebben az ügyszakban tevékenykedő személyek részére olyan speciális képzést is biztosítani kell, melynek keretében oktatják az

Egyezmény elveit, rendelkezéseit, valamint az ENSZ e területet érintő egyéb szabályait, iránymutatásait.

Az ENSZ Gazdasági és Szociális Bizottsága 1997/30 számú cselekvési iránymutatásának 14/D pontja egyértelműen fogalmazza meg az államoknak, hogy hozzanak létre olyan fiatalkorúak bíróságait, melyek elsődleges hatáskörrel rendelkeznek a bűncselekményt elkövetett fiatalok felett, és alakítsanak ki olyan különleges eljárásokat, melyek során tekintettel vannak a gyermekek sajátos érdekeire. Alternatívaként a rendes bíróságoknak is megfelelően alkalmazniuk kell ezen eljárásokat.”

A gyermekközpontú igazságszolgáltatásról szóló iránymutatás 63. pontja szerint „Amennyire lehetséges, a törvénnyel összeütközésbe került gyermekek számára szakértő bíróságokat (vagy bírói tanácsokat), szakeljárásokat és szakintézményeket kell kialakítani. Ez jelentheti azt is, hogy a rendőrségen, az igazságszolgáltatási rendszeren, a bírósági rendszeren és az ügyészségen belül hoznak létre szakosított egységeket.” Az ehhez kapcsolódó magyarázat (125. pont) kifejti, hogy a gyermekek által elkövetett bűncselekményekkel összefüggésben létre lehet hozni a fiatalkorúak különbíróságát vagy legalább a fiatalkorúak tanácsait. Az e területre vonatkozó szakosodás követelményével összhangban szakosított egységeket lehet létrehozni a bűnüldöző hatóságokon belül. Látható, hogy az Európa Tanács iránymutatása ezt javaslatként tartalmazza. A magyarázat keretében kitérnek a fiatalkorúak bíróságának eltérő külsőségeire is, utalva arra, hogy a felnőttek bíróságaihoz képest a szigornak a vádlott korához mérten enyhülnie kell. . Így például a jogi szakemberek ne viseljenek parókat és talárt, a fiatalkorú alperesnek ne kelljen egy környezetéből kiemelt helyen (vádlottak padja) ülnie, helyette ülhessen a jogi képviselője vagy a szociális munkás mellett. A meghallgatásokat úgy kell lefolytatni, hogy a gyermek a lehető legkevésbé érezze magát megfélemlítve és gátolva.

Magyarországon a fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási rendszere az alábbiak szerint változott:

idő	bíróság	szervezetileg
1913 -	fiatalkorúak bírósága	királyi törvényszékeknél királyi járásbíróságoknál
1945 -	népbíraskodás	
1947 - 1952	fiatalkorúak budapesti törvényszéke	önálló különbíróság
1952 - 1962	budapesti központi járásbíróság kijelölt járásbíróságok megyei bíróságok	nem önálló bíróság
1962 - 1973	kijelölt járásbíróságok megyei bíróságok	nem önálló bíróság
1973 - 2011	kizárólagos illetékességű helyi bíróságok Pesti Központi Kerületi Bíróság megyei bíróságok	nem önálló bíróság
2011 -	valamennyi helyi és megyei bíróság	

Javaslataim:

- vissza kellene állítani, illetve meg kellene szervezni a fiatalkorúak bíróságait;
- a fiatalkorúak bírósága az alábbi ügyeket tárgyalhatná, illetve intézhetné:
 - o fiatalkorúak által elkövetett bűncselekményeket
 - o fiatalkorúak által elkövetett kriminális szabálysértéseket
 - o fiatal felnőtt korúak által elkövetett bűncselekményeket
 - o a vegyes ügyeket (fiatalkorú és felnőtt korú által elkövetett ügyeket), ha a büntetőjogi felelősség csak együttes eljárásban dönthető el (változtatni indokolt az eddigi egyesítési gyakorlaton)
 - o gyermekkorúak sérelmére elkövetett bűncselekményeket
 - o a fiatalkorúak ügyeiben a nyomozási bírói eljárásokat
 - o a fiatalkorúak ügyeiben a büntetés-végrehajtási eljárásokat;
- a fiatalkorúak bíróságát az ügyteher elosztásának megfelelően az ítéletábrák székhelyeihez igazodóan kellene megszervezni, illetékessége az ítéletábrák területére terjedne ki;
- a fiatalkorúak bíróságának egyik tagja (ülnöke) pedagógus, a másik tagja gyermekvédelmi szakember lenne, ügyelni kellene arra, hogy a tanácsban mindkét nem (férfiak, nők) képviselve legyen;
- a perorvoslati eljárásokban is kijelölt bíró részvétele kötelező lenne;

- a fiatalkorúak bírósága által helyi bírósági hatáskörbe tartozó ügyet másodfokon a törvényszék, a törvényszéki hatáskörbe tartozó ügyet másodfokon az ítélőtábla bírálná felül;
- az OBH elnöke – pályázati eljárás keretében – csak olyan bírót nevezhetne ki, aki megfelelő képzettséggel rendelkezik, és a fiatalkorúak bírójának folyamatos továbbképzésben kellene részesülnie;
- fiatalkorúak bírósága, ha indokolt, ülését nem székhelyén, hanem az elkövetés helye szerinti bíróságon tartaná;
- a fiatalkorúak bírósága a formális külsőséget (pl. talár viselését) mellőzve járna el, a vádlott a védője, törvényes képviselője mellett foglalna helyet, a kihallgatások során az eljárás résztvevői ülve maradnának;
- a tárgyalásról a nyilvánosságot ki kellene zárni, az ügydöntő határozat nyilvános kihirdetése során a terheltekről, a fiatalkorú sértettekről és az előbbiekhöz tartozóiról felvétel nem lenne készíthető, és semmilyen olyan adat nem lenne nyilvánosságra hozható, mellyel személyük beazonosítható lenne.

A fiatalkorúak bíróságai kialakításának alkotmányos akadálya nincs. Az Alaptörvény államról szóló fejezete 25. cikkének (4) bekezdése szerint: A bírósági szervezet többszintű. Az ügyek meghatározott csoportjaira külön bíróságok létesíthetők.

A különbíróságok létesítéséhez sem új épületek, sem létszámnövelés nem szükséges, így ennek anyagi korlátja sincs. A döntés a jogalkotó kezében van, és ez olyan jelentős lépés lenne, ami egyrészt a nemzeti-történelmi hagyományok folytatását jelentené, másrészt összhangban állna a korszerű nemzetközi/európai eszmékkel is.

3.) ÉLETKORI HATÁROK

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény 40. Cikk 3. a) pontja szerint az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy olyan legalacsonyabb életkort állapítsanak meg, amelyen alul a gyermekkel szemben bűncselekmény elkövetésének vélelme kizárt.

A 10-es számú Kommentár szerint az államoknak meg kell állapítaniuk a büntetőjogi felelősség alsó korhatárát – a megállapított életkoron aluli gyerekekkel szemben nem emelhető hivatalos vád és nem vonhatók felelősségre büntetőjogi eljárás keretében. A

Bizottság hangsúlyozza, hogy nemzetközileg nem elfogadható a 12 év alatti alsó korhatár. A Bizottság azt javasolja az államoknak, hogy a 12 éves kort tekintsék abszolút minimumnak és lehetőleg növeljék az alsó korhatárt. Egyik állam sem csökkentheti 12 évre az alsó korhatárt. A Bizottság azt javasolja, hogy ha megállapították az alsó korhatárt, az alól ne legyen kivétel; aggodalmát fejezte ki azokkal az államokkal kapcsolatban, ahol súlyos bűncselekményeket elkövető gyermekek esetében a korhatár csökkenthető.⁵

A büntethetőség alsó korhatárának változása a Csemegi-kódextől napjainkig.

1878. évi IV. törvény	12 év
1908. évi XXXVI. törvénycikk	
1950. évi II. törvény (Btá)	
1951. évi 34. törvényerejű rendelet	
1961. évi V. törvény	14 év
1978. évi IV. törvény	
2012. C. törvény	12 év

A témakör alapkérdései:

- hol kell (célszerű) meghatározni a felelősségre vonás alsó életkori határát?
- kell-e, - ha igen - milyen módon kell vizsgálni a gyermek értelmi-erkölcsi fejlettségét?
- hol kell meghatározni a fiatalkor felső határát?
- milyen bánásmódot célszerű kialakítani a fiatal felnőttekkel kapcsolatban?

A beszámítási és a belátási képesség elhatárolása

beszámítási képesség		belátási képesség
	büntethetőségi akadály 12-14 év között (5 bűncselekmény esetén) mindig vizsgálendő	
14 év fölött, ha szükséges, vizsgálni kell		14 év kór fölött nem vizsgálható
kóros elmeállapot		ép lélektani állapot
vannak fokozatai		nincsenek fokozatai
változhat az eljárás során		az eljárás során csak bővülő lehet, elvesztése csak a beszámítási képességgel összefüggésben alakulhat ki

⁵ CRC/C/GC/10, 16. bekezdés.

Az életkori szabályokkal kapcsolatos további kritikai észrevételeim:

- A büntetőjogi felelősség szektorális meghatározásával egyetértek, de kifogásolható, hogy a 14 éven aluli elkövetőkkel szemben szabadságelvonással járó intézkedés alkalmazására is lehetőség adódik.
- Az új törvény olyan bűncselekményekért is felelőssé teszi a gyermekeket, melyek számukra nehezen értelmezhetőek (kifosztás, vegyes bűnösségű magatartások).
- A javítóintézetben lévők életkori megoszlása a korábbi 14-19 helyett 12-21 évre változik, ami a végrehajtás során okozhat nehézségeket.
- További életkori határoknak is jelentősége lehetne, és a korábban kifejtettek szerint figyelmen kívül hagyták a fiatal felnőttekre vonatkozatható speciális szabályozást.
- A belátási képesség valamennyi fiatakorúnál vizsgálandó lehetne.

4.) AZ ELJÁRÁS NYILVÁNOSSÁGA, A MAGÁNÉLET TISZTELETBEN TARTÁSA

AZ ENSZ Gyermekjogi egyezmény⁶ 40.cikk 2. pont vii. alpontja előírja, hogy a gyermek magánéletét teljes mértékben tartsák tiszteletben az eljárás minden szakaszában. Az ehhez kapcsolódó 10. számú átfogó kommentár leszögezi, hogy „az eljárás minden szakaszában” azt jelenti, hogy a jogalkalmazó szerv végrehajtási ügynökséggel való első kapcsolatfelvételtől az illetékes hatóság végső ítéletéig vagy a felügyelet, a letartóztatás és szabadságvesztés megszűntetéséig tart. Ennek értelmében:

„Nem tehető közzé olyan információ, amely beazonosíthatóvá teszi a gyermekkorú elkövető személyazonosságát, mert ez megbélyegezheti és hatással lehet arra, ha később tanulni szeretne, lakhatást vagy munkát akar szerezni, vagy biztonságban akar élni... A magánélethez való jog egyben azt is jelenti, hogy a gyermekkorú elkövetőkkel kapcsolatos aktákat szigorúan bizalmasan kell kezelni és a harmadik felek elől el kell zárni, kivéve a nyomozásban, az ítélelhozatalban vagy az ügy lezárásában közvetlenül érintetteket. A megbélyegzés és/vagy az előítéletek elkerülése érdekében a gyermekkorú elkövetők aktáit később nem használhatják fel az egyazon elkövetővel kapcsolatos felnőtt eljárásokban vagy a későbbi büntetések szigorítása céljából... ”

⁶ Az ENSZ közgyűlése 1989. november 20-án fogadta el a gyermek jogairól szóló egyezményt, ami hazánkban az 1991. évi LXIV. törvénnyel került kihirdetésre

Jelenleg sem a büntető igazságszolgáltatás, sem média, sem az Internet szabályozása (szabályozatlansága) nem nyújt garanciát a fiatalkorúaknak a magánéletük védelmére, és ezen a területen érvényesülnek legkevésbé a nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott követelmények.

A jogalkotás és a jogalkalmazás számára a következő ajánlások fogalmazhatók meg:

- nyomozati szakaszban nem adható ki olyan információ, ami az elkövető személyének beazonosítására alkalmas;
- tárgyalási szakaszban fő szabályként a nyilvánosság kizárása;
- tárgyalási jegyzékeken az elkövető neve feltüntetésének tilalma;
- a kiskorú törvényes képviselőjének, (esetlegesen: védőjének) felelősségre vonása, amennyiben lehetővé teszi a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, illetve megvádolt kiskorú - ügyével összefüggően történő - média-szereplését;
- minden olyan internet-szolgáltató, szerkesztőség szankcionálása, aki/amely nevet, személyes adatokat, felvételt tesz közzé fiatalkorú elkövetőről.

5.) A SZABADSÁGELVONÁSSAL JÁRÓ JOGKÖVETKEZMÉNYEK

A nemzetközi dokumentumokból fakadó legfontosabb követelmény, hogy a szabadságvesztés

- csak végső eszközként legyen alkalmazandó és
- a lehető legrövidebb ideig tartson.

A dolgozat elkészítése során összegyűjtöttem és összehasonlító táblázatba foglaltam az európai és a magyarországi börtönstatisztikai adatokat.

Magyarországon a végrehajtandó szabadságelvonás alkalmazása az utóbbi években növekvő tendenciát mutat, és az új Btk. a fiatalkorúakkal szemben is további szabadságelvonással járó szankciók alkalmazását (elzárás), illetve azok kibővítését (javítóintézeti nevelés időtartamának és életkori hatókörének szélesítése) vezette be. Mindez párosulva a nem szakosodott jogalkalmazók tevékenységével előrevetíti, hogy a mutatóink tovább rosszabbodhatnak, ami még nagyobb szakadékot jelenthet a nemzetközi normák követelményei és nemzeti megoldások között.

Börtönstatistika európai összehasonlításban

ország	börtön- népesség	lakosság aránya ⁷	lakosság	Fk. aránya a börtön- népességben	kapacitás kihasználtsága	időpont
Magyarország	18 239	184	9.9 millió	2,8%	144,9%	2013.9.30
Albánia	5 201	181	2.87 millió	2.0%	99.3%	2013.1.1
Andorra	49	56	87.600	0.0%	26.4%	2013.1.1
Anglia és Wales	85 582	149	57.36 millió	0,9%	112,6%	2014.3.31
Ausztria	8 273	98	8.48 millió	1,6%	95,6%	2013.1.1
Belgium	11 769	105	11.24 millió	0,7%	122,7%	2014.3.1
Bosznia-Hercegovina	1 883	80	2.35 millió	0,2%	102,1%	2013.1.1
Ciprus	930	108	864.600	0,6%	140,1%	2012.9.1
Csehország	17 491	166	10.53 millió	0,8%	84,9%	2014.5.28
Dánia	4 091	73	5.61 millió	0,2%	98,6%	2013.9.1
Észak-Írország	1 867	101	1,84 millió	0,0%	89,7%	2014.6.30
Észtország	3 129	239	1.31 millió	1,2%	92,0%	2014.5.26
Fehér-Oroszország	31 700	335	9.45 millió	0,7%	96,8%	2012.10.1
Finnország	3 134	58	5.43 millió	0,2%	96,9%	2013.1.1
Franciaország	68 859	103	66.8 millió	1,1%	119,4%	2014.4.1
Gibraltár	63	210	30.000	0,0%	73,9	2012.12.31
Görögország	13 147	120	11.00 millió	4,7%	136,5%	2013.12.
Hollandia	12 638	75	16.82 millió	1,5%	77,0%	2013.9.30
Horvátország	4 741	108	4.38 millió	1,6%	125,7%	2013.1.1
Írország	3 990	87	4.6 millió	0,4%	95,5%	2014.3.31
Izland	152	47	321.400	0,6%	93,3%	2013.9.1
Koszovó	1 695	93	1.83 millió	2,2%	84,8%	2013.11.15
Lengyelország	78 959	205	38.53 millió	0,4%	91,5%	2014.6.30
Lettország	5 280	264	2.0 millió	1,1%	76,8%	2013.1.1
Liechtenstein	7	19	36.800	0,0%	35,0%	2012.12.31
Litvánia	9 509	322	2.95 millió	1,2%	103,5%	2013.9.1
Luxemburg	717	131	546.700	0,7%	100,8%	2013.9.1
Macedónia	3 021	147	2.06 millió	0,8%	131,9%	2013.12.01.
Málta	566	134	423.750	1,1%	133,6%	2013.08.01.
Monaco	29	79	36.500	10,3%	35,8%	2013.09.01.
Montenegró	1 068	171	623.600	0,3%	97,1%	2013.09.01.
Németország	62 632	78	80.7 millió	2,8%	81,8%	2013.11.30
Norvégia	3 649	72	5.1 millió	0,1%	96,0%	2013.9.1
Olaszország	58 092	97	60.12 millió	0,7%	117,5%	2013.6.30
Oroszország	676 400	471	143,7 millió	0,9%	83,6%	2014.5.1
Portugália	14 445	139	10.4 millió	0,5%	116,3%	2014.7.1
Románia	32 172	162	19.91 millió	1,1%	110,3%	2014.7.1
San Marino	0	0	32.500	0,0%	0,0%	2012.9.1
Skócia	7 812	146	5.34 millió	0,7%	103,7%	2014.5.23
Spanyolország	66 892	144	46.37 millió	0.0% ⁸	88,0%	2014.6.27
Svájc	7 072	87	8.1 millió	0,4%	100,3%	2013.9.4
Svédország	5 797	60	9.61 millió	0,2%	86,3%	2013.10.1
Szerbia	10 226	142	7.21 millió	0,7%	158,5%	2012.12.31
Szlovákia	10 156	187	5.42 millió	1,3%	89,9%	2014.6.30
Szlovénia	1 357	66	2.06 millió	0,7%	104,9%	2013.9.1
Törökország	151 047	196	76.98 millió	1,1%	89,4%	2014.6.30
Ukrajna	115 769	257	45.1 millió	0,7%	120,4%	2014.6.1

A lakosság arányát tekintve Európában hazánknál csak a következő országoknak rosszabbak a mutatói: Észtország, Fehéroroszország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Oroszország.

A fiatalok arányát tekintve a magyarországinál csak a görögországi és a monacói helyzet kedvezőtlenebb.

⁷ 100.000 lakosra vetítve

⁸ (Spanyolország): 18 éven aluli 0,0%, 21 éven aluli 1,7%

Magyarország mutatóinak alakulása

év	fogvatartottak	100 ezer lakosra vetett arány
1992	15.913	153
1995	12.455	121
1998	14.366	140
2001	17.275	170
2004	16.543	164
2007	14.353	143
2010	16.328	163
2013	18.239	184

A dolgozatban vizsgált öt fókusz-kérdést illetően az alábbi megállapítások tehetők:

- Magyarország az európai országok azon kisebbségébe tartozik, ahol nincs külön – a fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatására vonatkozó – törvény;
- Magyarország az európai országok azon kisebbségébe tartozik, ahol nincs fiatalkorúak bírósága;
- Magyarország azon európai országok egyike, ahol a legalacsonyabb a büntethetőségi korhatár, és nincsenek speciális szabályok a fiatal felnőtt korúakra;
- Magyarországon a jogi környezet nem biztosít megfelelő védelmet a fiatalkorú elkövetők személyiségi jogainak védelmére, így magánéletük tiszteletben tartására;
- Magyarország az európai országok azon kisebbségébe tartozik, ahol a lakosságra vetítve a legtöbb fiatalkorú fogvatartott van.

Az egyes fejezeteknél tett javaslatokon túl általánosságban még az alábbiak tehetők:

- indokoltnak mutatkozna a különböző jogágakban egységes terminológia alkalmazása (gyermekkor, fiatalkor, fiatal felnőtt kor, kiskorúság, idős kor);
- szükséges lenne a nemzetközi források, dokumentumok, egyezmények, iránymutatások, ajánlások magyar nyelven való megjelenítése, általánosan elérhetővé tétele;

- a hatályos joganyag/intézményrendszer áttekintendő abból a szempontból, hogy a nemzetközi egyezményekben, illetve minimum-követelményekben foglaltaknak mennyiben felelnek meg;
- külön (speciális) törvények megalkotási lehetőségének megvizsgálása;
- fiatalkorúak külön bíróságainak létesítése, amíg ez nem történik meg, addig az ügyekben a törvény általi soronkívüliség elrendelése;
- a fiatal felnőtt kor kategóriájának meghatározása a büntető (anyagi, eljárási végrehajtási) normákban.

Általánosságban is indokoltnak mutatkozna a gyermekvédelmi és igazságszolgáltatási rendszerek közötti éles határok feloldása, aminek első lépése talán éppen a megelőző pártfogás területén valósulhatna meg. Ilyen lépés lehetne az is, ha a fiatalkorúak bíróságának egyik ülnöke gyermekvédelmi szakember lenne.

Korábban már utaltam arra, hogy nem a fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási rendszerének egyes elemeit kell megváltoztatni, hanem magát a rendszert. Ehelyütt javaslatot teszek az életkor/felelősség/bűnösség/szankcionálhatóság egy lehetséges – általam optimálisnak tartott – kialakítására:

ÉLETKOR	MIÉRT FELEL	BŰNÖSSÉG	SZANKCIÓ
12 - 14 év	kiemelkedő tárgyi súlyú cselekmények	bűnösség kimondása nélkül	enyhe, de szabadságelvonással nem járó jogkövetkezmények
14-16	személy elleni erőszakos és vagyon elleni bűncselekmények	esetleg bűnösség kimondásával	speciális intézkedések, kivételesen szabadságelvonással
16-18	a Btk. Különös Része (kivéve a csak a felnőtt korúak által elkövethető bűncselekményeket, továbbá a gazdasági bűncselekmények jelentős részét, és a honvédelmi, katonai bűncselekményeket)	bűnösség kimondása büntetés esetén	speciális intézkedések, speciális büntetések
18-21	teljes Btk Különös Rész	bűnösség kimondása	intézkedések, büntetések, az enyhítő szakasz szélesebb körű alkalmazásával.

IV. RÉSZ

A MUNKA TÉMAKÖRÉBŐL KÉSZÜLT PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE

Vaskuti András

Az életkor jelentősége az új Büntető Törvénykönyvben

In: Varga Zoltán (szerk.)

A jogegység szolgálatában: Kónya István ünnepi kötet. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, 2014. pp. 219-234.

Vaskuti András

A fiatalok büntető igazságszolgáltatásának aktuális kérdései

In: Virág György (szerk.)

OKRI Szemle, 2. kötet. Budapest: OKRI-KJK, 2012. pp. 164-175.

Vaskuti András

A bűncselekményt elkövető gyermekek a médiában

In: Gabos Erika (szerk.)

A média hatása a gyermekekre és fiatalokra VI.: Balatonalmádi, 2011. 418 p.

Konferencia helye, ideje: Balatonalmádi, Magyarország, 2011.09.26-2011.09.28. Budapest: Nemzetközi

Gyermekmentő

Szolgálat Magyar Egyesület, 2012. pp. 171-175.

(Kobak könyvsorozat, ISSN 1219-7734; 8.)

(ISBN:978-963-08-3034-8)

Vaskuti András

A New York-i Gyermekjogi Egyezmény 37. és 40. Cikkének érvényesülése a kiskorúak büntető igazságszolgáltatásában

In: Domokos Andrea et al (szerk.)

Jog és állam 14.: Jogász doktoranduszok országos szakmai találkozója - Konferencia 2009. november 25.. 156 p.

Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara, 2010. pp. 45-53.

(ISBN:963-9808-22-5)

Vaskuti András

A fiatalok büntető igazságszolgáltatása: reformelképzelések

In: - (szerk.)

Kriminológiai Közlemények 68. Budapest: Magyar Kriminológiai Társaság, 2010. p. -.

Vaskuti András

A fiatalok büntető igazságszolgáltatása: reformelképzelések: 107-127.§

In: Varga Zoltán (szerk.)

A Büntető Törvénykönyv magyarázata I.. 784 p.

Budapest: Complex Kiadó, 2009. pp. 323-390.

(ISBN:963-295-032-7)

Dénes Veronika, Vaskuti András

A fiatalok büntető igazságszolgáltatása; a helyreállító szemlélet perspektívái: 6. 4. fejezet

In: Kerecsi Klára, Borbíró Andrea (szerk.)

A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve - 2009. 462 p.

Budapest: Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, 2009. pp. 443-461.

I.

(ISBN:978 963 88445 0 7)

Vaskuti András

Életkor és belátási képesség a magyar büntetőjogban - jogalkotási és jogalkalmazási kérdések

In: Both Emőke (szerk.)

Kriminológiai Közlemények 65. Budapest: Magyar Kriminológiai Társaság, 2008. pp. 9-18.

Bogár Péter, Margitán Éva, Vaskuti András

Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban

Budapest: KJK - Kerszöv, 2005. 230 p.

(ISBN:963-224-764-7)

2004

Vaskuti András

VII. fejezet: A fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezések

In: Jakucs Tamás (szerk.)

A Büntető Törvénykönyv magyarázata 1-2 kötet. 1543 p.

Budapest: KJK - Kerszöv, 2004. pp. 220-249.

(ISBN:963-224-820-1)

Vaskuti András

A pártfogó felügyelők szerepe az alternatív szankciók kiválasztásánál

In: Borbíró Andrea, Both Emőke (szerk.)

Kriminológiai Közlemények 62. Budapest: Magyar Kriminológiai Társaság, 2006. pp. 32-36.